

PRVNÍ FESTIVAL DRUHÉ KULTURY

Pavel Ptáčník

Dne 1. září 1974 se v Postupicích u Benešova uskutečnil u příležitosti svatby Arnošta a Jaroslavy Hanibalových undergroundový koncert, později nazvaný *První festival druhé kultury*, na kterém vystoupili například The Plastic People Of The Universe, DG 307, Svatopluk Karásek či Karel Soukup. Koncert proběhl navzdory tomu, že o něm – přesněji řečeno o oslavě svatby, pod jejímž krytím se festival konal – StB věděla („díky zvláštní náhodě“) již koncem srpna.

O této chystané akci totiž napsal výtvarník František Maxera, který se dobře znal s lidmi kolem Plastic People, své kamarádce Lence Horákové. Dopis, ve kterém jí sděluje, že „*prvního září bude bigbít u Benešova*“,¹ ovšem nakonec skončil v rukou StB. Stalo se to následovně:

Maxera a Horáková si 18. srpna 1974 na Hostýně na Kroměřížsku v době konání tradiční pouti zahráli v improvizovaném loutkovém představení (skupinu loutkářů vedl Emil Hauptmann). Vzhledem k tomu, že při vystoupení zazněly kritické nářky na tehdejší komunistický režim, bylo proti všem účastníkům zahájeno 19. srpna odborem vyšetřování StB Brno trestní stíhání pro pobuřování a následovalo jejich vzetí do vazby. Informace o této události se již 19. srpna objevuje v situační zprávě analyticko-informačního odboru federálního ministerstva vnitra.² Akce pokračovala domovními prohlídkami a výsledky. Právě při domovní prohlídce u Lenky Horákové, provedené 20. srpna, našla StB zmíněný dopis. Při výsledku 26. srpna Maxera vysvětlil, že uvedený „bigbít“ znamená vlastně oslavu svatby jeho přítele Arnošta Hanibala z Benešova a Jarmily Kuthanové z Křemenu u Benešova, na kterou je pozván.³

Správa StB (S StB) Brno posléze o výsledcích vyšetřování informovala X. správu FMV v Praze.⁴ V případě, který formálně vyřizovalo 1. oddělení II. odboru,⁵

¹⁾ Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), f. vyšetřovacích spisů, a. č. V-10090 Brno, Hauptmann Emil a spol.

²⁾ ABS, Situační zprávy FMV, zpráva č. 168.

³⁾ ABS, f. vyšetřovacích spisů a. č. V-10090 Brno, Hauptmann Emil a spol.

⁴⁾ ABS, f. X. S SNB, i. j. 103, Jednací protokol „přísně tajné“ II. odboru X. správy (1974), č. j. 294 z 28. 8. 1974

⁵⁾ Mělo na starosti mj. problematiku ministerstva kultury a uměleckých svazů. ABS, f. X. S SNB, i. j. 259, Organizační struktura X. správy FMV.

Náčelník skupiny StB Benešov
mjr. Josef Chrpa.

Zdroj: ABS

se přímo angažoval tehdejší zástupce náčelníka X. správy plk. Jaroslav Saksal (1924).⁶ Ten 30. srpna zaslal IV. odboru⁷ Správy StB Praha zprávu nazvanou *Akce HOSTÝN*, ve které se uvádí:

„Předpokládá se, že svatby nebo srazu na Benešovsku využijí osoby z okruhu přátel Maxery k nepřátelským provokacím proti socialistickému zřízení v ČSSR a spojenectví se SSSR. Vzhledem k předpokládané schůzce nepřátelských elementů žádám o provedení příslušných agenturně-operativních opatření s cílem dokumentace a provedení rozkladné činnosti směřující ke znemožnění pobuřujících vystoupení.“⁸

Provedením „Akce Hostýn“ byla nakonec IV. odborem Správy StB Praha pověřena skupina StB Benešov, jejíž náčelník mjr. Josef Chrpa (1924) ji osobně řídil.

Následná opatření v okrese Benešov pravděpodobně prováděla pouze výše uvedená benešovská složka StB⁹ a účastnili se jich také příslušníci okresního oddělení Veřejné bezpečnosti (OVb) Benešov. Místní StB také dodatečně zjistila, že oslava svatby bude v sále sokolovny v Postupicích. V této chvíli již měla StB k dispozici všechny potřebné informace a mohla tudíž konání „bigbitu“ pohodlně zabránit. Stalo se ovšem něco neočekávaného: nejenže oslava mohla nerušeně proběhnout, benešovská StB ji navíc vyhodnotila v zásadě kladně! Například v knize událostí (tzv. deníku) operačního střediska KS SNB Praha se zachovala hlášení příslušníků StB Benešov, ve kterých je průběh oslavy popisován následovně:

„Ve 12.00 sdělil náčelník O-StB Benešov [správně skupina StB Benešov – pozn. aut.], že v akci Hostýn se soustřeďují účastníci svatby v obci Postupice. Jedná se asi o 130 lidí. Sám odjíždí na místo a bude provádět opatření. V 15.30 sděluje, že byl získán důvěrník, který situaci sleduje a je ve stálém spojení s příslušníky. Zatím bez závad. Ve 20.00 sděluje operační z Benešova, že účastníci svatby se začínají rozcházet. K žádným závadám nedošlo.“¹⁰

V podrobné zprávě ze dne 2. září, kterou mjr. Chrpa zaslal IV. odboru S StB Praha, je celá událost doslovně hodnocena takto: *„V průběhu oslavy nedošlo k žádným výtržnostem ani k protisocialistickému vystoupení. Společnost setrvala do 22.30 hod., kdy po naložení hudebních nástrojů a nastoupení do autobusů počali odjíždět. Celá společ-*

⁶⁾ Personální spisy příslušníků StB jmenovaných v tomto článku jsou uloženy v ABS.

⁷⁾ Tento odbor působil po linii boje s vnitřním nepřítelem a mimo jiné měl na starosti problematiku kultury, mládeže a církví. Náčelníkem byl pplk. Ladislav Irovský (1924). ABS, f. B 1/II (S StB Praha), i. j. 24, Vyhodnocení IV. odboru S StB Praha za rok 1974.

⁸⁾ ABS, f. agenturních spisů, a. č. 706027 MV, Hanibal Arnošt, č. j. VN-00294/2-1/74 z 30. 8. 1974.

⁹⁾ Arnošt Hanibal později při výslechu na StB dne 5. března 1976 uvedl, že mezi účastníky srazu kolovalo podezření, že se mezi nimi nachází příslušník SNB, který vyslychal Františka Maxeru. V materiálech, které se nám k událostem v Postupicích podařilo dohledat, se ale o přítomnosti příslušníků odboru vyšetřování StB Brno nehovoří. ABS, f. agenturních spisů, a. č. 706027 MV, Hanibal Arnošt.

¹⁰⁾ ABS, f. B 1 – přírůstek S StB Praha z 3. 7. 1986, balík č. 24, Kniha událostí operačního střediska Správy SNB Hlavního města Prahy a Středočeského kraje (3. 5. 1974 – 24. 1. 1975), hlášení z 1. 9. 1974.

nost budila dojem dobře organizované a připravované akce. Účastníci přijížděli i veřejnými dopravními prostředky, autostopem apod. Oslavu natáčela i Československá televize. Většina účastníků si říkala, že jsou umělci, a to jak hudebníci, sochaři, malíři apod.“¹¹

Na první pohled je zřejmé, že takovéto hodnocení události, která 1. září 1974 v Postupicích skutečně proběhla, je zásadně odlišné od stanoviska, které k připravovanému „bigbitu“ zaujala X. správa FMV (viz pozn. 8). Chování účastníků koncertu¹² nemělo podle benešovské StB ani charakter pobuřování (nešlo o protisocialistické vystoupení), jak předpokládal plk. Saksal, ani nenaplnovalo skutkovou podstatu trestného činu výtržnictví.

Nevíme, zda skupina StB Benešov zvolený postup při realizaci „Akce Hostýn“ nekonzultovala se Správou StB Praha (z pramenů to nevyplývá), která byla prostřednictvím zmíněných hlášení operačnímu středisku o situaci informována. Zdá se však, že právě díky přístupu benešovské organizační součásti StB se *První festival druhé kultury* mohl vůbec konat. Hlavním důvodem, proč nechala koncert proběhnout, bylo patrně to, že účastníci oslavy, přestože šlo o tzv. „vlasatce“, ke kterým ani příslušníci benešovské StB samozřejmě nechovali žádné zvláštní sympatie, na ni působili jako slušná a dobře organizovaná společnost.¹³ Tento dojem byl pravděpodobně posílen údajnou přítomností Československé televize. V tomto bodě se ale příslušníci benešovské StB nepochybně zmýlili. Je sice pravda, že koncert byl také natáčen pomocí profesionální aparatury Československé televize, nešlo ovšem o její oficiální akci – tato technika byla z Československé televize vypůjčena načerno.¹⁴

V této souvislosti se lze jistě tázat, zda měla StB dostatečné informace o provozované hudební produkci. Některá vystoupení, jak uvádí i hudební kritik Jaroslav Riedel, který se problematikou undergroundu zabývá,¹⁵ a jak to ostatně dokumentují zmíněné filmové záběry a fotografie, působila poněkud divoce a v několika skladbách (např. *Co sme?* a *Degenerace* od DG 307 nebo *Já a Mike* od Plastic People) také zazněly vulgarismy.¹⁶ Nezdá se příliš pravděpodobné (v dochovaných materiálech se o průběhu koncertu nepíše), že by výše uvedený „důvěrník“, který měl pro StB situaci na oslavě sledovat, tyto informace příslušníkům poskytl (není např. vůbec jasné, zda se dostal do sálu sokolovny), nebo že by je měli k dispozici z jiných zdrojů. Kdyby byla StB s těmito skutečnostmi obeznámena, znamenalo by to minimálně – vzhledem k názorům, které

¹¹) ABS, f. agenturních spisů, a. č. 706027 MV, Hanibal Arnošt, č. j. SB-0222/74.

¹²) StB sledovala i svatební obřad v Benešově a hostinu na Konopišti, které proběhly o den dříve.

¹³) Je to vidět např. z hlášení, které 31. srpna podával o průběhu svatebního obřadu a svatební hostiny kpt. Josef Velíšek (1929), který zřetelně odlišuje normální svatební hosty od podezřelých „vlasatců“. V hlášení se mj. uvádí: „Před budovou N. V. se při obřadu držovalo 10 vlasatců, z nichž 2 byli z Benešova. Uvedené osoby byly pod kontrolou [...]. Úzký kruh příbuzných pak odjel do restaurace „Na Konopišti“, kde vlasatci byli jen separátně a nebyli mezi svatebními hosty. Novomanželé občas hovořili s jednotlivými vlasatci – vše bez závad.“ ABS, f. B 1 – přírůstek S StB Praha z 3. 7. 1986, balík č. 24, Kniha událostí operačního střediska Správy SNB Hlavního města Prahy a Středočeského kraje (3. 5. 1974 – 24. 1. 1975), hlášení z 31. 8. 1974.

¹⁴) HLAVSA, Milan, PELC, Jan: *Bez ohňů je underground*. BFS, Praha 1992, s. 96.

¹⁵) RIEDEL, Jaroslav: Pohani ve Zlaté kapliče. *Lidové noviny – Kulturní revue*, 10. 3. 2007.

¹⁶) Postupice byly později jmenovány v obžalobě z výtržnictví při tzv. „procesu s českým undergroundem“ v roce 1976 jako jedno z míst, kde byly použity vulgární výrazy. Uvedený film z Postupic byl v roce 1977 zneužit v televizním propagandistickém pořadu *Atentát na kulturu*.

Milan „Mejla“ Hlavsa při koncertu DG 307 v Postupicích dne 1. 9. 1974.

Repro z knihy *The Plastic People of the Universe*

byly tehdy v bezpečnostních složkách běžné – určitou změnu v jejím hodnocení celé akce a není také vyloučeno, že by koncert ukončila.

Bez ohledu na to, zda StB o průběhu koncertu nějaké informace měla, či nikoliv, můžeme konání *Prvního festivalu druhé kultury* považovat takřka za malý zázrak. Uskutečnil se totiž navzdory atmosféře, která vznikla po zákroku Veřejné bezpečnosti proti účastníkům koncertu v Rudolfově u Českých Budějovic dne 30. 3. 1974. Při něm byli lidé brutálně rozeznáni, mnohým byla udělena pořádková pokuta a někteří byli trestně stíháni.¹⁷ Také na této akci měli hrát Plastic People a DG 307, ale nakonec nevystoupili. Podle hodnocení Veřejné bezpečnosti šlo o hromadnou výtržnost „vlasatců“, jejichž další srazy neměly být nadále tolerovány.¹⁸

¹⁷⁾ V květnu 1974 bylo stíháno devět lidí, z toho čtyři byli ve vazbě.

¹⁸⁾ ABS, f. H2-1 (Sekretariát HV VB ČSR Praha), i. j. 351, Výtržnosti vlasatců v Českých Budějovicích a Rudolfově ve dnech 30. a 31. 3. 1974, zprávy a fotografie vlasatců, č. j. VB-0212/SV-74 z 27. 5. 1974, č. j. VB-389/OK-74 z 30. 4. 1974.

Ve srovnání s postupem, který Veřejná bezpečnost uplatnila v Českých Budějovicích, se zdají být opatření vůči „vlasatcům“ provedená v Postupicích benešovskou StB (za pomoci příslušníků VB) skutečně velice mírná. Jediný významnější „zárok“, k němuž tam došlo, byla perlustrace lidí. Seznam perlustrovaných osob a seznam SPZ osobních aut byl poté zaslán IV. odboru S StB Praha. Na událost vzpomíná Milan Hlavsa, který uvádí, že policie kontrolovala autobusy odvázející lidi z Postupic. Státní bezpečnost také zjistila, že tyto dva autobusy objednal u ČSAD Praha-Vršovice výtvarník Olaf Hanel.¹⁹ I tuto skutečnost potvrzuje Hlavsa, podle kterého Hanela tímto úkolem pověřil Ivan Martin Jirous – hlavní organizátor festivalu.²⁰

Názor StB na účastníky koncertu v Postupicích se však brzy změnil. V zápisu z 2. října 1974, pod kterým je podepsán pplk. Ladislav Irovský, jsou charakterizováni následovně:

*„Jednalo se o velkou skupinu osob, kterou představovaly osoby kriminálního rázu, o kterých je známo, že nemají dobrý poměr k socialistickému zřízení, nebo osoby, které se zúčastnily provokačních akcí chuligánů na ČeskoBudějovicku.“*²¹

Pplk. Irovský, jak vidíme, více než dostatečně potvrdil původní obavy plk. Saksly. V Postupicích tedy nešlo o „spořádanou společnost“, jak tvrdil bezprostředně po skončení akce mjr. Chrpa,²² nýbrž o „protistátní a kriminální živly“.

Ze zprávy pplk. Irovského navíc vyplývá, že v této době již Státní bezpečnost věděla, že v Postupicích bylo mnoho lidí, kteří se zúčastnili také „výtržnosti“ v Rudolfově (Českých Budějovicích). Máme důvod se domnívat, že StB si tuto souvislost mezi oběma akcemi uvědomila až po koncertu v Postupicích. Ve zprávě plk. Saksly o akci HOSTÝN z 30. srpna se sice objevují jména několika osob, které mají přímý vztah k Plastic People a DG 307, to ovšem plk. Saksle tehdy patrně netušil, protože o jejich vztahu se jmenovanými skupinami se zde nehovoří. Například o Milanu Hlavsovi (v materiálu uváděn jako Miroslav) se pouze konstatuje, že se stýká s Maxerou v Praze a že ho navštěvuje v Jiřicích u Znojma. Ve zprávě jsou dále uvedeni tito lidé: Egon Bondy (psán jako Boudy) – básník, jehož texty Plasticci zhudebňovali, Ivo Pospíšil – člen DG 307, Jan Ságel – fotograf Plastiků.

Pikantní na této záležitosti je, že minimálně příslušníci odboru vyšetřování StB Brno mohli na Maxerův vztah k Plastic People poukázat ještě před bigbitem v Postupicích. Zmíněný Maxerův dopis Lence Horákové totiž obsahuje kresbu auta, na jehož dveřích je tiskacími písmeny napsáno: DG 307 a PLASTIC PEOPLE OF THE UNIVERSE. Vyšetřovatel ppor. Zdeněk Petlák (1940) se dokonce na význam malůvky a na podpisy nacházející se pod ní zeptal Maxery při výsledku 26. srpna 1974. Ten ale pouze uvedl, že pod autem, které namaloval on sám, jsou připsány pozdravy od přátel, mj. od Ivo Pospíšila.²³ Správa StB Brno se o uvedené kresbě zmiňuje v prověrce Františka Maxery,

¹⁹⁾ ABS, f. agenturních spisů, a. č. 706027 MV, Hanibal Arnošt, č. j. SB-0222/74.

²⁰⁾ HLAWSA, Milan, PELC, Jan: *Bez ohňů je underground*, s. 96.

²¹⁾ ABS, f. kontrarozvědného rozpracování, a. č. 965620 MV, Bohuňovská Alena, č. j. OS- 09154/4-3-74.

²²⁾ Chrpa si názor na Postupice později poopravil: v plánu práce skupiny StB Benešov po linii IV. odboru na rok 1975 z 11. listopadu 1974 se již o Postupicích hovoří jako o setkání závodové mládeže. ABS, f. B 1 – přírůstek S StB Praha z 3. 7. 1986, balík č. 7.

²³⁾ ABS, f. vyšetřovacích spisů, a. č. V-10090 Brno, Hauptmann Emil a spol.

kteřou v únoru 1976 vypracovala pro X. správu FMV. Z této písemnosti je však patrné, že ještě v této době nebyl Maxerův vztah k Plastic People Správě StB Brno úplně jasný.²⁴

Skutečnost, že StB, resp. její složky, které se podílely na akci HOSTÝN, nedokázaly během několika dní odhalit vztah mezi „bigbítem“ na Benešovsku a „výtržností vlasatců“ na Českosobudějovicku, můžeme do určité míry vysvětlit i stavem tzv. „operativního rozpracování“ Plastic People a DG 307. Z dostupných pramenů se nám zatím nepodařilo zjistit, že by se jakákoliv složka Státní bezpečnosti těmito hudebními skupinami do událostí v Českých Budějovicích (a kupodivu ani bezprostředně po nich) systematicky zabývala. Je vůbec otázka, zda StB měla do tamějšího incidentu o tomto konkrétním okruhu lidí informace, které by mohly být důvodem pro jejich dlouhodobé „rozpracování“. Příslušné písemnosti StB totiž o ničem takovém nevyprávějí.²⁵

O Ivana M. Jirouse, který byl uměleckým vedoucím Plastic People, se sice StB zajímala již od roku 1972, ale pouze v souvislosti se sledováním filozofa Jiřího Němce, který byl „rozpracován“ v rámci církevní problematiky.²⁶ Přestože StB měla např. informace, že Jirous dělá manažera v hudebním oboru a je vyšetřován oddělením vyšetřování VB Praha 8 pro nedovolené podnikání,²⁷ a také samozřejmě věděla, že byl v letech 1973–1974 vězněn,²⁸ žádná výslovná zmínka o Plastic People se v příslušných materiálech neobjevuje.²⁹

První informace o skupinách Plastic People a DG 307 nacházíme až v těch materiálech StB, které vznikly v souvislosti s vyšetřováním událostí v Rudolfově a Českých Budějovicích. Z archiválií také vyplývá, že bezpečnostní složky o chystaném koncertu nic nevěděly a jejich zákrok byl „jen“ bezprostřední reakcí na probíhající události.³⁰ Ani prověřování účastníků události (které – co se týče složek StB³¹ – prováděla především S StB České Budějovice) však neznamenalo, že by se pozornost Státní bezpečnosti obrátila přímo na Plastic People a DG 307. Zaměřila se spíše na organizátory festivalu; ačkoliv pocházeli z Prahy, Správa StB České Budějovice ještě

²⁴) ABS, f. kontrarozvědného zpracování, a. č. 821542 MV, Hlavsa Milan, č. j. OS-300/23-76 z 20. 2. 1976.

²⁵) Ani o koncertu Plastiků na parníku Vyšehrad, který se konal 26. června 1973 a při kterém měla být podle Jirouse přítomna StB, jsme v dochovaných materiálech nic nenašli. Tento koncert navíc nemusel být důvodem pro sledování Plastiků, protože údajní příslušníci StB proti akci neměli žádné námítky. Dokonce se měli o „vlasatcích“, kteří se koncertu zúčastnili, vyjádřit v tom smyslu, že se jednalo o slušnou společnost. Viz JIROUS, Ivan Martin: *Magorův zápisník*. Torst, Praha 1997, s. 315–318.

²⁶) Šlo konkrétně o 4. odd. I. odboru S StB Praha, které mělo na starosti problematiku církví. Koncem roku 1973 se z něho v důsledku reorganizace stalo 4. odd. IV. odboru, zpracovávaná problematika zůstala ale stejná.

²⁷) Toto vyšetřování se týkalo ekonomické stránky koncertů Plastic People a probíhalo v letech 1972–1973. Obvodní oddělení VB (OO VB) Blansko o tomto problému informovalo již 29. září 1971 OO VB Praha 8.

²⁸) Od srpna 1973 do května 1974 byl Jirous vězněn kvůli konfliktu s penzionovaným příslušníkem StB. V této době organizovala koncerty Plastiků především Dana Němcová (manželka Jiřího Němce).

²⁹) ABS, f. kontrarozvědného rozpracování, a. č. 749386 MV, Němec Jiří.

³⁰) ABS, f. J 1-1 (KS SNB České Budějovice – vnitřní odbor), i. j. 83, Výtržnosti vlasatců v Rudolfově a v Českých Budějovicích ve dnech 29. a 30. 3. 1974, hlášení; f. J 3 (OS SNB České Budějovice, odbor VB – sekretariát náčelníka); i. j. 109, Shromáždění a výtržnosti vlasatců v obci Rudolfovo dne 30. 3. 1974.

³¹) Výtržnost „vlasatců“ byla řešena především po linii Veřejné bezpečnosti: událost projednávalo např. i Hlavní velitelství VB ČSR Praha a byly s ní seznámeny všechny krajské správy VB (SVB).

v prosinci pokládala za hlavní organizátory Petra Čtvrtníka a Jiřího Ganse z Českých Budějovic.³²

Přestože díky festivalu v Rudolfově bezpečnostní složky a zejména VB nepochybně podstatně zintenzivnily sledování „vlasatců“, můžeme za skutečný počátek státobezpečnostního „rozpracování“ komunity vytvořené kolem Plastic People považovat až události spojené s konáním koncertu v Postupicích 1. září 1974. Teprve po nich „bylo přistoupeno k prověření charakteru této skupiny, s cílem ověřit, zda nejde o organizované seskupení osob, provádějících nepřátelskou činnost proti ČSSR.“³³

Jak ukazují prameny, v přímé souvislosti s Postupicemi byli Státní bezpečností prověřováni tři lidé. Za prvé Arnošt Hanibal (ženich), kterého v září 1974 začala sledovat benešovská StB, a to z toho důvodu, že podle ní byl „jedním z organizátorů skupiny vlasatců“. Byl kontrolován prostřednictvím důvěrníka v restauraci U Kovářů v Benešově a plánovalo se i jeho další sledování důvěrníkem v místě jeho nového bydliště v Křemenu u Benešova.³⁴

Informace o dalších dvou osobách požadoval IV. odbor S StB Praha po krajských součástech. Správa StB Ústí nad Labem měla sdělit poznatky o evangelickém faráři a písničkáři Svatopluku Karáskovi a Správa StB Hradec Králové o Aleně Bohuňovské z Kostelce nad Orlicí. Důvod, proč se Správa StB Praha zaměřila právě na tyto lidi, byl prostý: z jejich lustrací totiž zjistila, že se o ně uvedené krajské správy již delší dobu zajímají (i když nikoliv kvůli účasti na akcích undergroundu).³⁵

Písemnosti z těchto prověrek byly posléze soustřeďovány v objektivém svazku Volná mládež v Praze, registrační číslo 23860, který byl 4. prosince 1974 zaveden 5. oddělením IV. odboru S StB Praha.³⁶

O akci HOSTÝN, resp. o té části, která se týkala lidí vyšetřovaných v Brně, informovala S StB Brno II. odbor X. správy FMV v Praze průběžně až do konce roku 1974.³⁷ Vzhledem k tomu, že se zachovaly pouhé zápisy v jednacích protokolech, není jasné, zda příslušné písemnosti obsahovaly také nějaké údaje o Plasticích, i když nemůžeme vyloučit, že tomu tak skutečně bylo.³⁸

Na akci HOSTÝN se kromě S StB Brno podílelo také oddělení StB (O StB) Kroměříž, které v souvislosti s „operativním rozpracováním“ Emila Hauptmanna a Františka Maxery zjišťovalo informace asi o dvaceti osobách, mezi kterými byli i lidé patřící do okruhu Plastiků: Jiří Kabeš (člen Plastiků), Jan Ságl (výše uvedený fotograf Plastiků), Helena Wilsonová (manželka dřívějšího zpěváka Plastiků Kanadřana Paula Roberta

³² ABS, f. B 2/II (S StB České Budějovice), i. j. 186, Vyhodnocení plánu práce II. odboru S StB České Budějovice za rok 1974.

³³ ABS, f. kontrarozvědného rozpracování, a. č. 965620 MV, Bohuňovská Alena, č. j. OS-09154/4-3-74 z 2. 10. 1974.

³⁴ ABS, f. agenturních spisů, a. č. 706027 MV, Hanibal Arnošt, č. j. SB-0242/74 z 12. 9. 1974.

³⁵ ABS, f. kontrarozvědného rozpracování, a. č. 687608 MV, Karásek Svatopluk, č. j. OS-03105/2-20-HK-75 z 6. 6. 1975; a. č. 965620 MV, Bohuňovská Alena, č. j. OS- 09154/4-3-74 z 2. 10. 1974.

³⁶ ABS, Registrační protokol S StB Praha.

³⁷ X. správa tyto poznatky posléze předávala IV. odboru S StB Praha. ABS, f. X. S SNB, i. j. 91, Jednací protokol „tajné“ II. odboru X. správy (1974); i. j. 103, Jednací protokol „přísně tajné“ II. odboru X. správy (1974).

³⁸ Např. František Maxera se ve výpovědi ze dne 5. listopadu 1974 okrajově zmiňuje o Milanu Hlavsovi a Pavlu Zajíčkoví (člen DG 307). ABS, f. vyšetřovacích spisů, a. č. V-10090 Brno, Hauptmann Emil a spol.

Wilsona), Karel Nepraš (výtvarník, účastník Postupic), Jaroslav Kořán (překladatel, který byl v letech 1973–1974 vězněn spolu s Jirousem) a Jiří Němec (již zmiňovaný filozof).³⁹ O obsahu těchto prověrek (tzv. ustanovek), které O StB Kroměříž obdrželo v období od září do listopadu 1974 od VIII. odboru S StB Praha,⁴⁰ nic bližšího nevíme, neboť příslušné písemnosti se nedochovaly. Nevíme také, zda byly později nějak využity při „rozpracování“ Plastic People, a dokonce ani není jisté, jestli v nich nějaké informace o této skupině vůbec byly.

Toto „rozpracování“ společenství kolem Plastic People, které od září 1974 prováděl zejména IV. odbor S StB Praha, ale neznamenalo nějaké masivní zakládání svazků k jednotlivým osobám. Víme pouze o dvou lidech (a z toho jen jeden má přímý vztah s Plastic People), na které zmíněná složka StB zavedla do konce roku 1974 operativní svazky. Jde o Ivana Martina Jirouse a výtvarníka Jaroslava Kadlece. Je zajímavé, že oba svazky⁴¹ byly zaregistrovány ve stejné době (26. listopadu 1974) a vedl je stejný příslušník – operativní pracovník 5. oddělení IV. odboru kpt. Václav Kettner (1926), který se zabýval problematikou sportu a mládeže.

Z jednacího protokolu lze vytušit jistou souvislost mezi založením Kadlecova svazku a akcí HOSTÝN. Dne 11. listopadu 1974 kpt. Kettner vyřizoval písemnost týkající se „Akce Hostýn“ (Hauptmann a další), kterou později založil do svazku Kadlece. Z protokolu je rovněž patrné, že se tento příslušník podílel i na „rozpracování“ účastníků Postupic – 8. listopadu se totiž zabýval písemností týkající se Aleny Bohuňovské.⁴² I když si nemůžeme (vzhledem k tomu, že byly oba svazky skartovány) učinit bližší představu o důvodech jejich založení, zdá se, že minimálně v akci GRAFIK (Kadlec) byly použity informace získané v rámci „Akce Hostýn“.

Důvodem pro jejich založení mohlo však také být vystoupení Plastic People a DG 307 v žižkovském Kadlecově ateliéru, které se konalo 2. června 1974 a bylo oslavou Jirouseva návratu z vězení (29. května 1974). Je ovšem otázka, zda StB do registrace svazků (tj. 26. listopadu 1974) o tomto koncertu věděla. Teprve ve Vyhodnocení plánu práce S StB Praha za rok 1975 se objevuje záznam, který určitou souvislost mezi akcí GRAFIK a koncertem Plastiků může naznačovat. Například se zde uvádí:

*„V jeho ateliéru v Praze se během r. 1974–75 scházelo několik desítek mladých osob podivného charakteru. Při těchto schůzkách docházelo k velkým pitkám a nevázaným orgiím, končícím v pozdních hodinách.“*⁴³

Ani v tomto materiálu se ovšem výslovně nepíše o tom, že by se uvedených pitek zúčastňovali Plasticci, a už vůbec zde není zmínka o tom, že by některý z večírků souvisel s jejich koncertem.

³⁹ Jména těchto lidí StB zřejmě našla v telefonním seznamu Maxery, který mu zabavila. ABS, f. kontrarozvědčného rozpracování, a. č. 330748 Brno, Hauptmann Emil.

⁴⁰ Tento odbor (ustanovka) prováděl především prošetřování, ztotožňování a lustraci osob. ABS, fond B1/II, i. j. 466, Jednací protokol „tajné“ odboru prošetřování S StB Praha (1974).

⁴¹ ABS, Registrační protokol S StB Praha, reg. č. 23797 (krycí jméno IVAN) a 23798 (GRAFIK).

⁴² ABS, f. B 1/II, i. j. 359, Jednací protokol „přísně tajné a tajné“ 2a odboru S StB Praha (1974–75), č. j. 010352 z 11. 11. 1974, č. j. 010308 z 8. 11. 1974.

⁴³ ABS, f. B 1/II, i. j. 42, Vyhodnocení prováděcího plánu práce S StB Praha za rok 1975 po problematikách X. správy FMV, Příloha k výkazu preventivních opatření.

Nelze dokonce vyloučit ani to, že „Akce Ivan“ (Jirous) neměla k Plastikům žádný vztah, neboť byla ukončena v době, kdy bylo sledování Plastiků naopak velice intenzivní.⁴⁴

„Akce Hostýn“, i když tak původně nebyla Státní bezpečností zamýšlena, měla podle našeho mínění zásadní význam pro pozdější rozpracování undergroundové komunity, jejímž přirozeným středem byli Plastic People. Byl to však skutečně pouhý počátek systematictějšího sledování zmíněného společenství.

První akcí Státní bezpečnosti, která byla výslovně zaměřena na uvedený okruh lidí, byla až „Akce Plastic“,⁴⁵ kterou v roce 1975 v rámci „rozpracování problematiky mládeže“ provádělo 2. oddělení III. odboru X. správy FMV. Proto *První festival druhé kultury* v Postupicích u Benešova, na který se „Akce Hostýn“ také zaměřila, považujeme za významnou událost, podstatně ovlivňující další život nejen Plastic People, ale celého undergroundu.

⁴⁴⁾ Příslušný svazek byl uložen do archivu 10. listopadu 1975.

⁴⁵⁾ ABS, f. kontrarozvědného rozpracování, a. č. 651131 MV, Hamza Richard.